

τριακόσια καὶ πεντήκοντα ἔτη τὴν ζῶσαν καὶ συνε-
χῆ παράδοσιν. Ὁ διάλογος οὐτε ἐπὶ βαθείαις, ὥς φασί,
διαπρέπει γνῶσεσιν, οὐτε ἐπὶ ὀρθοεπειᾷ, καίτοι ὁ
Ἑρασμος φημίζεται ἐξοχος λατινιστῆς καὶ ἐλλανι-
στῆς, καυχόμενος ὅτι καὶ μεθῶν ἠδύνατο κάλλιον
γράφειν ἐλλαννιστὶ ἢ ὁ Χρυσόστομος, οὗ ὅμως αἱ ὁμι-
λίαι ὑπ' αὐτοῦ μεταφρασθεῖσαι πολλῶν βροίθουσιν ἀ-
μαρτημάτων.

Τὸν περὶ ὀρθῆς προφορᾶς τῆς λατινι-
κῆς καὶ ἐλλαννικῆς γλώσσης διάλογον πάνυ
ὀλίγοι ἀναγινώσκουσι νῦν, οἱ δὲ πλείστοι ἐξ ἀκοῆς
μόνον γινώσκουσιν ὅτι τοιοῦτον συνέγραψε διάλογον·
ἢ ἀνὰ γνῶσιν ὅμως ἔσται λίαν ὠφέλιμος δῶρ ἄλλοτε
ἢν ὁλοθροῖα. Διὸ ὁ Engel (σελ. 98) ἐκφράζει εὐχὴν
«ἵνα ἡ ἐν Παρισίοις ἐδρεύουσα, πανταχοῦ δὲ γῆς
τὰς ἐαυτῆς ἐνεργείας ἐκτείνουσα Association pour
l'encouragement des études Grecques νέαν ποιήσῃται
ἐκδοσὶν τοῦ διαλόγου εὐθνήν καὶ ταύτην παῖσι τοῖς
διδασκάλοις τῶν γυμνασίων διανεμῇ, ὅπως τοῦτά-
χριστον ἅπαξ ἐξ ὅψεως μάθωσι τὴν πρώτην πηγὴν
τῆς ἀρχαίας αὐτῶν ἐλλαννικῆς προφο-
ρᾶς. Ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἐκεῖνο εἰδωλὸν
διαλυθῇσεται, ὥστε τοῦ λοιποῦ τὸ «Ἑσμὲν Ἑρα-
σμῖται» μετατραπήσεται εἰς αἰσχύνην».

Καγὼ φρονῶ ὅτι ἡ διάδοσις τοῦ ἐρασμικοῦ διαλό-
γου ἐπανορθώσεται ὅσα πρότερον ἐποίησε κακά, δι-
δάσκουσα πόσον νέον καὶ τεχνητόν ἐστι κατασκευά-
σμα ἢ φημιζομένη ἀρχαία ἐλλαννικὴ προφορὰ τῶν
ἐρασμίων· ὁ τρῶσας ἰάσεται. Ἐνταῦθα οὐδὲν
ὑπάρχει ἀντίτυπον, οὐδ' αὐτὸς ἐγὼ ἔχω νῦν, ἀπολέσας
τὴν συλλογὴν Haverkamp ἐν τῇ πυρκαϊᾷ τοῦ 1870.

Ὅσοι ἂν ἀναγνῶσι τὸν διάλογον, ὀρῶντες ἐκ τοῦ
σύνεργου τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν γέννησιν τῆς ἐρασμι-
κῆς προφορᾶς, τοῦτάχριστον, εἰ μὴ τι ἄλλο, αἰσχυν-
θήσονται ταύτην μὲν καλεῖν ἀρχαίαν καὶ γνησίαν,
τὴν δὲ ἐθνικὴν τῶν Ἑλλήνων, νεοελλαννικὴν, προ-
φορὰν τῶν νέων Ἑλλήνων, ὥς εἰ ἐγεννήθη χθές,
καθὰ πρῶττον οὖν, ἀλαζονεύμενοι καὶ ἀντιτασό-
μενοι ὡς ἀρχαῖοι Ἑλλήνες πρὸς τοὺς νέους, ὡς
γνήσιοι πρὸς τοὺς ἐκπεφυλισμένους, ὧν καὶ τὴν
γλῶσσαν καὶ τὴν προφορὰν ἐκφραζέουσιν ὡς ἐκφυλα
καὶ ἀποφῶλια τέρατα. Ὁ Blass ἀξιοῖ ὅτι οἱ μὲν ἐρα-
σμῖται ἐν τῇ ἀρχῇ ἴστανται τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐλ-
λανικῆς γλώσσης, οἱ δὲ ρεῦχλίνεοι ἐν τῇ τέλει:
der Erasmianer also stellt sich an den anfang der
Entwicklung, der Reuchlinianer ans Ende. Ἄρα οἱ
ἐρασμῖται εἰσιν ἀρχαιότεροι, ἐν τῇ ἀρχῇ ἰστάμενοι,
οἱ δὲ ρεῦχλίνεοι, τουτέστιν οἱ παραδεχόμενοι τὴν
ἐθνικὴν προφορὰν, Ἑλλαννὲς τε καὶ μὴ, νεώτεροι.

Ἐν τοιαύταις προλήψεσι τριακόσια καὶ πεντήκον-
τα ἔννεα ἔτη μυριάδων νέων ἀνατραφεῖσιν ἐν τοῖς
σχολείοις τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης, οὐδαμῶς θαυμα-
στόν ἐστιν ἂν οἱ πλείστοι ἀποφοιτῶντες ἐκ τῶν σχο-
λείων τὰ αἰσχίστα περὶ τῆς ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων
προφορᾶς φρονῶσιν. Ἡμεῖς, ὅταν ἐρασμίων ἀκούω-
μεν κατηγορούντων τὴν καθ' ἡμᾶς προφορὰν ἐπὶ
καιροφωνίᾳ, οὔτε ἀποροῦμεν, οὔτε ἐκπλησσομεθα,
καλῶς εἰδότες, ὅτι ταῦτα φρονοῦσι καὶ λέγουσιν,
αἰχμάλωτοι ὄντες τῶν ἰδίων αὐτῶν προλήψεων καὶ
δουλεῖοντες αὐταῖς. Τῶν προλήψεων τούτων ἐπι-
γεννήματά εἰσι καὶ ὅσα ὁ Engel (σελ. 92) περὶ Ἑρα-

σμίων λέγει· «Οὐκ ὀλίγοι τῶν Ἑρασμίων νομίζου-
σιν, ὅτι ἡ οἰοῖ καὶ αἰαὶ γλῶσσαι αὐτῶν (hoi oī und
aiai sprache) ἐξ ἀρχῆς μέχρι τοῦ νῦν ὑπῆρξε, μέχρι
τῆς εὐρέσεως τῆς νέας Ἑλλάδος· ἢ ἐλλαννικὴ μέχρι
τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος ἦν νεκρά γλῶσσαι·
οἱ νότιοι Σλαῦοι καὶ οἱ Ἀλβανοὶ κατέλαβον καὶ κα-
τεῖχον τὴν χώραν, ἥτις Ἑλλάς ἐκλήθη· οὗτοι, ὅπως
ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης τὸ πρόσσωπον τῶν ἀπογόνων
διαδραματίσωσιν, εἰδὸς τι ἐλλαννικοῦ ἰδιώματος κα-
τεσκεύασαν· ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῶν βιβλίων τεχνητῶς τὴν
ἀληθεῖ προφορὰν εὐρεῖν οὐκ ἠδύναντο, εὐκολόν τινα
ἐξελέξαντο, καθ' ἣν τὰ πλείστα τῶν φωνηέντων καὶ
τὰς πλείστας τῶν διψόγγων προφέρουσιν. Ἐντεῦ-
θεν ὀρῶμενοι οἱ νεότευκτοι οὗτοι Ἑλλήνες neuge-
backene Neugriechen, ὡς καλοῦσιν αὐτοὺς τῶν ἐ-
ρασμίων τινες, ἐθέλουσι διδάσκειν ἡμᾶς τὴν ὀρθὴν
προφορὰν, ἡμᾶς τοὺς ἀπ' αἰῶνων κατέχοντας αὐτήν».

Ταῦτα, καίπερ γελοῖα καὶ παράλογα, συγγνωστά
εἰσιν, ὅταν παρ' ἀνδρῶν λέγονται οὐδὲν ἀκριβὲς εἰ-
δόντων, οὔτε περὶ τοῦ ἐλλαννικοῦ ἔθνους, οὔτε περὶ
τῆς γλώσσης, οὔτε περὶ τῆς προφορᾶς αὐτοῦ, οὐδὲ
ἀκουσάντων ποτὲ Ἑλλήνος ἀναγινώσκοντος Ἑλλήνα
συγγραφέα· ὅταν ὅμως ἐξοχοὶ φιλόλογοι, οἷος ὁ Blass,
τὴν ἐθνικὴν τῶν Ἑλλήνων προφορὰν καλῶσι βάρβα-
ρον καὶ ἀποτρόπαιον, τί ἂν εἰποῖμεν; ὅτι δεινὸν ἢ
πρόβληψις καὶ πολλῶν κακῶν ἀνθρώπων αἰτία, καὶ
αὐτῶν τῶν σοφωτάτων τὴν γνώμην διαστρέφουσα.

Τούτων ἕνεκα καὶ οὐχὶ χάριν κενῆς λογομαχίας ἐ-
πιμένομεν λέγοντες, ὅτι ἡ ἐπανόρθωσις ὀφείλει γενέ-
σθαι ἀπὸ τῶν ὀνομαδιῶν· διότι τὰ ὀνόματα σκιά τοῦ
ἔργου· ἢ ἐρασμικὴ προφορὰ καλεῖσθω ὅ,τι ἂν ἄλλο
ἐθέλωσιν οἱ Ἑρασμῖται, ἀρχαία ὅμως μηδαμῶς, διότι
νέον ἐστὶ καὶ νεότευκτον εὔρημα· ἢ δὲ ἡμετέρα κα-
λεῖσθω ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων προφορὰ, ἐλλαννικὴ
προφορὰ, μηδαμῶς δὲ νέα, διότι ἀρχαία ἐστὶ καὶ ἐξ
ἀρχαίων ἥρξατο χρόνων·

οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθές, ἀλλ' ἀέποτε
ζῆταῖτα·

διὰ τῆς ζώσης καὶ ἀδιαλείπτου παραδόσεως ἀπὸ γε-
νεᾶς εἰς γενεὰν μεταδιδόμενη καὶ διασωζόμενη.

(Ἀκολουθεῖ).

Ο ΕΝ ΤΟΙΣ "ΗΘΙΚΟΙΣ,, ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ*

Δ'.

(Ὡς ἂν τις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου).

1. Τυφλοῦται τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον, ἂν
μὴ τις μαθὼν ἐθισθῇ τὰ καλὰ τιμᾶν καὶ διώκειν
μᾶλλον ἢ τὰ συγγενῇ καὶ οἰκείᾳ.

2. Αὐτὸς αὐτοῦ κόλαξ ἕκαστος ὧν πρῶτος καὶ
μέγιστος οὐ χαλεπῶς προσίεται τὸν ἔξωθεν ὧν οἴε-
ται καὶ βούλεται μάρτυν ἅμ' αὐτῷ καὶ βεβαιωτὴν
προσγιγνώμενον· ὁ γὰρ λοιδορούμενος φιλοκόλαξ σφό-

*) Ἰδε ἀριθ. 26, σελ. 502—504.

δρα φίλαυτός ἐστι, δι' εὐνοίαν ἑαυτῷ πάντα μὲν ὑπάρχειν βουλούμενος πάντα δ' οἰόμενος ὧν ἡ μὲν βούλησις οὐκ ἄτοπος ἡ δ' οἷσις ἐπισφαλής καὶ δεομένη πολλῆς εὐλαβείας.

3. Εἰ θεῖον ἡ ἀλήθεια, καὶ «πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς, πάντων δὲ ἀνθρώποις» ἀρχή, κατὰ Πλάτωνα, κινδυνεύει θεοῖς ἐχθρὸς ὁ κόλαξ εἶναι, τῷ δὲ Πυθίῳ διαφερόντως. Ἀντιτάττεται γὰρ αἰεὶ πρὸς τὸ «Γνωθὶ σαυτὸν», ἀπάτην ἐκάστω πρὸς ἑαυτὸν ἐμποιῶν καὶ ἄγνοιαν ἑαυτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἀγαθῶν καὶ κακῶν, τὰ μὲν ἐλλίπῃ καὶ ἀτελεῇ τὰ δ' ὅλως ἀνεπανόρθωτα ποιῶν.

4. Εἰ μὲν, ὡς τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων κακῶν, ὁ κόλαξ ἤπτετο μόνον ἡ μάλιστα τῶν ἀγεννῶν καὶ φαύλων, οὐκ ἂν ἦν οὕτω δεινὸν οὐδὲ δυσφύλακτον· ἐπεὶ δ' ὥσπερ οἱ θῆρες ἐνδύονται μάλιστα τοῖς ἀπαλοῖς καὶ γλυκερί ζύλοις, οὕτω τὰ φιλότιμα τῶν ἡθῶν καὶ χρηστά καὶ ἐπιεικῇ τὸν κόλακα δέχεται καὶ τρέφει προσφυσμένον. . . Τὴν κολακείαν δ' ὁρῶμεν οὐ πένησιν οὐδὲ ἀδόξοις οὐδὲ ἀδυνάτοις ἀκολουθοῦσαν, ἀλλ' οἰκῶν τε καὶ πραγμάτων μεγάλων ὀλισθημα καὶ νόσημα γιγνομένην.

5. Οἱ μὲν φθεῖρες ἀπίσιν ἀπὸ τῶν τελευτώντων καὶ ἀπολείπουσι τὰ σώματα σθεννυμένου τοῦ αἵματος ἐξ οὗ τρέφονται τοὺς δὲ κόλακας οὐδ' ὅλως ἰδεῖν ἐστι πρόχρημασι ξηροῖς καὶ κατεφυγμένοις προσσιόντας, ἀλλὰ ταῖς δόξαις καὶ ταῖς δυνάμεσιν ἐπιτίθενται καὶ αὖξονται, ταχὺ δ' ἐν ταῖς μεταβολαῖς ὑπορέουσιν.

6. Χαλεπὴ ἐν καιρῷ δεομένη φίλων ἡ τῶν μὴ φίλων αἴσθησις, ἀντικαταλλαγὴν οὐκ ἔχουσα χρηστοῦ καὶ βεβαίου πρὸς ἀθέβαιον καὶ κίβδηλον.

7. Ὡς περ νόμιμα δεῖ τὸν φίλον ἔχειν πρὸ τῆς χρείας δεδοικμασμένον, μὴ ὑπὸ τῆς χρείας ἐλεγχόμενον.

8. Οὐ δεῖ βλαβέντας αἰσθῆσθαι, ἀλλ', ὅπως μὴ βλαβώμεν ἐμπειρίαν λαβεῖν καὶ κατανόησιν τοῦ κόλακος· εἰ δὲ μὴ, ταῦτό πεισόμεθα τοῖς αἰσθανομένοις τῷ προγεγεῦσθαι τῶν θανασίμων φαρμάκων εἰς τὴν κρίσιν ἀπολλύντες ἑαυτοὺς καὶ διαφθεύροντες. Οὕτε γὰρ δὴ τοὺς ἐπαινοῦμεν, οὐθ' ὅσοι τὸν φίλον εἰς τὸ καλὸν τιθέμενοι καὶ ὠφέλιμον οἶονται τοὺς κεχαρισμένους ὀμιλοῦντας εὐθὺς ἔχειν ἐπ' αὐτοφώρῳ κόλακας εἰλημμένους. Οὐδὲ γὰρ ἀκηδῆς ὁ φίλος οὐδ' ἄκρατος, οὐδὲ τῷ πικρῷ σεμνὸν ἡ φιλία καὶ αὐστηρῇ, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο τὸ καλὸν καὶ τὸ σεμνὸν αὐτῆς ἡδὺ καὶ ποθοῦμενόν ἐστι· παρὰ δ' αὐτῇ

— Χάριτες τε καὶ Ἱμερος οἰκί' ἔθεντο·

καὶ οὐ δυστυχοῦντι μόνον

«εἰς ὅματ' εὖνου φωτὸς ἐμβλέψαι γλυκύ,» κατ' Εὐριπίδην, ἀλλ' οὐδὲν ἦττον τοῖς ἀγαθοῖς ἡδονὴν ἐπιφέρει καὶ χάριν ἢ τῶν κακῶν ἀφαιρουσά τὰς λύπας καὶ τὰ ἀπορίας παρέπεται.

9. Καθάπερ ὁ Εὐνῆος εἶπε, τῶν ἡδυσμάτων τὸ πῦρ εἶναι κράτιστον, οὕτω τῷ βίῳ μίξας τὴν φιλίαν

ὁ θεὸς ἅπαντα φαιδρὰ καὶ γλυκέα καὶ προσνηῇ, ταύτης παρουσίας καὶ συναπολαυούσης ἐποίησεν.

10. Ὡς περ τὰ ψευδόχρυσα καὶ τὰ κίβδηλα τὴν λαμπρότητα τοῦ χρυσοῦ καὶ τὸ γάνωμα μιμεῖται μόνον, οὕτως ἔοικεν ὁ κόλαξ τοῦ φίλου τὸ ἡδὺ καὶ κεχαρισμένον ἐκμιμούμενος αἰεὶ παρέχειν ἱλαρὸν καὶ ἀνθηρὸν καὶ πρὸς μηδὲν ἀντιβαίνοντα μὴδ' ὑπεναντιούμενον ἑαυτόν. Ὅθεν οὐδὲ τοὺς ἐπαινοῦντας εὐθὺς ὡς κολακεύοντας ἀπλῶς ὑφορατέον. Ἐπαινος γὰρ οὐχ ἦττον ἐν καιρῷ ψόγου φιλίας προσήκει.

11. Τὸ μὲν δύσκολον ὅλως καὶ μεμψίμοιρον ἄφιλον καὶ ἀνομιλήτον, τῆς δ' ἀφθόνως καὶ προθύμως τὸν ἐπὶ τοῖς καλοῖς ἀποδιδούσης ἔπαινον εὐνοίας καὶ τὸ νουθετοῦν αὐθις καὶ παρρησιαζόμενον ἐλαφρῶς καὶ ἀλύπως ὑπομένομεν, πιστεύοντες καὶ ἀγαπῶντες ὡς ἀναγκαίως ψέγοντα τὸν ἡδέως ἐπαινοῦντα.

12. Χαλεπὸν ἐστὶ διακρίνειν τὸν κόλακα καὶ τὸν φίλον, εἰ μὴθ' ἡδονῇ μὴτ' ἐπαίνῳ διαφέρουσι· καὶ γὰρ ἐν ὑπουργίαις καὶ διακονίαις πολλάκις ἰδεῖν ἐστι τὴν φιλίαν ὑπὸ τῆς κολακείας παρατρεχομένην.

13. Τίνα δεῖ φυλάττεσθαι; τὸν μὴ δοκοῦντα μὴδ' ὁμολογοῦντα κολακεύειν, ὃν οὐκ ἐστι λαβεῖν περὶ τοῦ πτανειοῦ, οὐδὲ ἀλίσκεται σικάν καταμετρῶν ἐπὶ δεῖπνον, οὐδ' ἔρριπται μεθυθεὶς ὅπως ἔτυχεν, ἀλλὰ νήφει τὰ πολλά καὶ πολυπραγμονεῖ καὶ πράξεων μετέχειν οἶεται δεῖν καὶ λόγων ἀπορρήτων βούλεται κοινωνὸς εἶναι, καὶ ὅλως τραγικός ἐστὶν οὐ σατυρικός φιλίας ὑποκριτής, οὐδὲ κωμικός.

14. Κολακείαν ἡγήτεον χαλεπὴν τὴν λανθάνουσαν οὐ τὴν ὁμολογοῦσαν, οὐδὲ τὴν παίζουσαν ἀλλὰ τὴν σπουδάζουσαν· αὕτη γὰρ ἀναπλήρησι καὶ τὴν ἀληθινήν φιλίαν ἀπιστίας, συνεπιπτώσαν αὐτῇ πολλάκις, ἂν μὴ προσέχωμεν.

15. Ἦμεῖς δέ, εἰ μὴδαμῶς ἐπαινοῦμεν τό, «Ἐρρέτω φίλος σὺν ἐχθρῷ», διὰ πολλῶν ὁμοιοτήτων τὸν κόλακα τῷ φίλῳ συμπεπλεγμένον ἀποσπᾶσαι ζητοῦντες ὀφείλομεν εὖ μάλα προεῖσθαι μὴ πως ἡ τῷ κακῷ τὸ χρήσιμον συνεκβάλωμεν ἢ φειδόμενοι τοῦ οἴκειου τῷ βλάπτοντι περιπέσωμεν.

16. Ὡς περ οἶμαι τῶν ἀγρίων σπερμάτων ὅσα καὶ σχῆμα καὶ μέγεθος παραπλήσιον ἔχοντα τῷ πυρὶ συμμείμικται χαλεπὴν ἔχει τὴν ἀποκᾶρτιν (ἡ γὰρ οὐ διεκπύπτει τῶν στενωτέρων πόρων, ἢ συνεκπύπτει διὰ τῶν ἀραιῶν), οὕτως ἡ κολακεία τῇ φιλίᾳ εἰς πᾶν πᾶθος καὶ πᾶν κίνημα καὶ χρεῖαν καὶ συνήθειαν ἑαυτὴν καταμιγνύουσα, δυσχωριστός ἐστιν.

17. Πάντων ἡδιστόν ἐστιν ἡ φιλία καὶ οὐδὲν ἄλλο μᾶλλον εὐφραίνει, διὰ τοῦτο καὶ ὁ κόλαξ ἡδοναῖς ὑπάγεται καὶ περὶ ἡδονᾶς ἐστὶν. Ὅτι δ' ἡ χάρις καὶ ἡ χρεῖα τῇ φιλίᾳ παρέπεται (καθ' ὃ δὴ καὶ λέγεται πυρὸς καὶ ὕδατος ὁ φίλος ἀναγκαϊότερος εἶναι), διὰ τοῦτο ἐμβόλλων εἰς τὰς ὑπουργίας ἑαυτὸν ὁ κόλαξ ἀμιλλᾶται σπουδαστικός αἰεὶ φαίνεσθαι καὶ ἄρκνος καὶ πρόθυμος.

18. Ἐπειδὴ τὸ μάλιστα φιλίας ἀρχὴν συνέχον

ὁμοιότης ἐστὶν ἐπιτηδευμάτων καὶ ἡθῶν, καὶ ὅλως τὸ χεῖρειν τε τοῖς αὐτοῖς, καὶ τὸ ταῦτά φεύγειν πρῶτον εἰς ταῦτ' ἀνάγει καὶ συνίστησι διὰ τῆς ὁμοιοπαθείας, τοῦτο κατιδὼν ὁ κόλαξ αὐτὸν ὥσπερ ὕλην τινὰ ρυθμίζει καὶ σχηματίζει καὶ περιαρμόσκει καὶ περιπλάσσει ζήτων οἷς ἂν ἐπιχειρῇ διὰ μιμήσεως, ὕψος ὧν μεταβάλλεσθαι καὶ πιθανὸς ἐπὶ τὰς ἐξομοιώσεις, ὥστ' εἰπεῖν,

Οὐ παῖς Ἀχιλλέως, ἀλλ' ἐκεῖνος αὐτὸς εἶ.

19. Ὡς περ οἱ δεινοὶ τῶν ὀφιοποιῶν τοῖς πικροῖς χυμοῖς καὶ αὐστηροῖς ἡδύσμασι χρῶνται, τῶν γλυκέων ἀφαιροῦντες τὸ πηλσμῖον, οὕτως οἱ κόλακες οὐκ ἀληθινὴν οὐδ' ὠφέλιμον ἀλλ' οἷον ἐπιλλώπτουσαν ἐξ ὀρρούς καὶ γαργαλίζουσαν ἀτεχνῶς παρρησίαν προσφέρουσιν. Ἔστι μὲν οὖν διὰ ταῦτα δυσφώρτος ὁ ἀνὴρ, ὥσπερ τῶν θηρίων ὅσα πεφυκότα τὴν χροῶν τρέπεσθαι συναφομοιοῦται τοῖς ὑποκειμένοις χρώμασι καὶ χωρίοις· ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος ἐξαπατᾷ τε καὶ περικαλύπτεται ταῖς ὁμοιότησιν, ἡμέτερον ἔργον ἐστὶ, ταῖς διαφοραῖς ἀνακαλύπτειν καὶ ἀπογυμνῶν αὐτόν.

20. Ἀρχὴν φιλίας ἔραμεν εἶναι τοῖς πλείστοις τὴν ταῦτά μὲν ἐπιεικῶς ἀπαζομένην ἔθῃ καὶ ἡθῇ, τοῖς δ' αὐτοῖς χαίρουσαν ἐπιτηδεύμασι καὶ πράγμασι καὶ διατριβαῖς, ὁμοιοπαθῇ διέθεσίν τε καὶ φύσιν·

«Γέρον γέροντι γλῶσσαν ἡδίστην ἔχει, παῖς παιδί, καὶ γυναικὶ πρόσφορον γυνή, νοσῶν τ' ἀνὴρ νοσοῦντι, καὶ δυσπραξίᾳ ληθθεῖς ἐπ' ὁδὸς ἐστὶ τῷ πειρωμένῳ.»

21. Εἰδὼς ὁ κόλαξ, ὅτι τὸ χαίρειν τοῖς ὁμοίοις καὶ τὸ χρῆσθαι καὶ ἀγαπᾶν ἔμφυτόν ἐστι, ταύτῃ πρῶτον ἐπιχειρεῖ πλησιάζειν ἐκάστῳ καὶ παρασκηνόει, ὥσπερ ἐν τισὶ νομαῖς τοῖς αὐτοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ διατριβαῖς περὶ ταῦτά καὶ σπουδαῖς καὶ διαίταις ἀτρέμα παραβάλλων καὶ προσαναχρωννύμενος· ἄχρις οὐ λαβὴν παραδῶ, καὶ ψαύοντι τιθασὸς γένηται καὶ συνήθης, ψέγων μὲν οἷς ἐκεῖνον αἰσθάνεται πράγμασι καὶ βίοις καὶ ἀνθρώποις ἀχθόμενον, ἐπαινέτης δὲ τῶν ἀρεσκόντων οὐ μέτριος ἀλλ' ὥστ' ὑπερβάλλειν σὺν ἐκπλήξει καὶ θαύματι φαινόμενος, βεβαιοὺς δὲ τὸ φιλοῦν καὶ τὸ μισοῦν ὡς κρίσει μᾶλλον ἢ πάθει γινόμενον.

22. Πῶς οὖν ἐλέγχεται, καὶ τίσιν ἀλίσκεται διαφοραῖς (ὁ κόλαξ) μιμούμενος ὁμοιον; Πρῶτον μὲν ὅρῃν δεῖ τὴν ὁμαλότητα τῆς προαιρέσεως καὶ τὸ ἐνδελεχές, εἰ χαίρει τε τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ καὶ ταῦτά ἐπαινεῖ καὶ πρὸς ἐν ἀπευθύνει καὶ καθίστησι παράδειγμα τὸν ἑαυτοῦ βίον, ὥσπερ ἐλευθέρῳ φιλίας ὁμοιοτρόπου καὶ συνηθείας ἐραστῇ προσήκει.

23. Ὁ κόλαξ ἄτε δὴ μίαν ἐστὶν ἡθους οὐκ ἔχων μόνιμον οὐδ' ἑαυτῷ βίον ζητῶν αἰρετόν, ἀλλ' ἐτέρῳ καὶ πρὸς ἕτερον πλάττων καὶ προσαρμόττων ἑαυτόν, οὐχ ἀπλοῦς οὐδ' εἰς ἄλλὰ παντοδαπὸς ἐστὶ καὶ ποικίλος, εἰς ἄλλον ἐξ ἄλλου τόπον ὥσπερ τὸ μετερώμενον ὕδωρ περιρρέων ἀεὶ καὶ συσχηματίζομενον τοῖς ὑποδεχομένοις.

24. Τὰς τοῦ κόλακος ὥσπερ πολὺποδος, τροπὰς ῥᾶστα φωράσειεν ἂν τις αὐτὸς ἐπὶ πολλὰ δοκῶν τρέπεσθαι, καὶ ψέγων μὲν ὃν ἐπὶ πρῶτον βίον, οἷς δ' ἤχθετο πράγμασιν ἢ διαίταις, ἢ λόγοις ὡς ἀρεσκόντας ἐξαίφνης προσιέμενος. Ὅψεται γὰρ αὐτὸν οὐδαμοῦ βέβαιον οὐδ' ἴδιον οὐδ' οἰκίῳ πάθει φιλοῦντα καὶ μισοῦντα καὶ χαίροντα καὶ λυπούμενον, ἀλλὰ δίκην κατόπτρου παθῶν ὀθνεῖων καὶ βίων καὶ κινήματων εἰκόνας ἀναδεχόμενον.

25. Ὁ κόλαξ τοιοῦτός ἐστιν οἷος, εἰ ψέγεις τινὰ τῶν φίλων πρὸς αὐτόν, εἰπεῖν «βραδέως πεφώρακα τὸν ἄνθρωπον· ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐδὲ πρότερον ἤρεσκεν». Ἄν δ' αὖ πάλιν ἐπαινῇ μεταβαλλόμενος, φήσει συνηθεῖσθαι καὶ χάριν ἔχειν αὐτὸς ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πιστεύειν.

26. Οὐ δέομαι φίλου συμεθισταμένου καὶ συνεπινεύοντος (ἢ γὰρ σκιά ταῦτα ποιεῖ μᾶλλον) ἀλλὰ συναληθεύοντος καὶ συνεπικρίνοντος.

27. Ὁ μὲν ἀληθὴς φίλος οὔτε μιμητὴς ἐστὶ πάντων οὐτ' ἐπαινέτης πρόθυμος, ἀλλὰ τῶν ἀρίστων μόνων.

«Οὐ γὰρ συνέχθειν ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυ,» καὶ νῆ Δία γε συγκατορθοῦν καὶ συμφιλοκαλεῖν, οὐ συναμαρτάνειν οὐδὲ συρραδιουργεῖν.

28. Πολλὰ λανθάνουσιν ἔνιοι καὶ ἀπὸ τῶν ἡθῶν καὶ ἀπὸ τῶν βίων ἀναλαμβάνοντες.

29. Ὁ κόλαξ ἀτεχνῶς τὸ τοῦ χαμαιλέοντος πέποιθεν. Ἐκεῖνός τε γὰρ ἀπάσῃ χροίᾳ πλὴν τοῦ λευκοῦ συναφομοιοῦται, καὶ ὁ κόλαξ ἐν τοῖς ἀξίοις σπουδῆς ὁμοιον ἑαυτὸν ἐξαδυνατῶν παρέχειν, οὐδὲν ἀπολείπει τῶν αἰσchrῶν ἀμίμητον. Ἄλλ' ὥσπερ οἱ φαῦλοι ζωγράφοι τῶν καλῶν ἐφικνεῖσθαι μὴ δυνάμενοι δι' ἀσθένειαν, ἐν ῥυτίσι καὶ φακοῖς καὶ οὐλαῖς τὰς ὁμοιότητας ἀναφέρουσιν, οὕτως ἀκράσιος γίνεται μιμητὴς, δεισιδαιμονίας ἀκροχολίας, πικρίας πρὸς οἰκέτας, ἀπιστίας πρὸς οἰκείους καὶ συγγενεῖς. Φύσει τε γὰρ ἄφ' ἑαυτοῦ πρὸς τὰ χείρονα κατάντης ἐστὶ.

20. Ὑποποιοὶ οἱ τὰ βελτίω ζηλοῦντες καὶ δοκοῦντες ἀχθεσθαι καὶ δυσκολαίνειν τοῖς ἀμαρτήμασι τῶν φίλων.

31. Ἀπειρος ἦν κόλακος ὁ νομίζων τὰ ἱαμβεῖα ταυτὶ τῷ κόλακι μᾶλλον ἢ τῷ καρκίνῳ προσήκειν «γαστήρ ὅλον τὸ σῶμα, πανταχῇ βλέπων»· ὀφθαλμός, ἔρπον τοῖς ὁδοῦσι θηρίον παρασίτου γὰρ ὁ τοιοῦτος εἰκονισμός ἐστι.

32. Ἐκεῖνο δὲ μὴ παρῶμεν ἐν ταῖς μιμήσεσι τὸ σόφισμα τοῦ κόλακος, ὅτι καὶ τῶν καλῶν τι μιμῆται τοῦ κολακευομένου, διαφυλάττει τὴν ὑπεροχὴν ἐκείνῳ. Τοῖς μὲν γὰρ ἀληθῶς φίλοις οὔτε ζῆλος οὐδεὶς ἐστὶ πρὸς ἀλλήλους οὔτε φθόνος, ἀλλὰ καὶ ἴσον ἔχουσιν ἐν τῷ κατορθοῦν. καὶ ἔλαττον, ἀνεπαχθῶς καὶ μετρίως φέρουσιν. Ὁ δὲ κόλαξ ἀεὶ μνημονεύων τοῦ τὰ δεύτερα λέγειν ὑφίσταται τῇ ὁμοιότητι τῆς ἰσότητος, ἡττάσθαι πανταχοῦ καὶ ἀπολείπεισθαι πλὴν τῶν φαύλων ὁμολογῶν. Ἐν δὲ τοῖς φαύ-

λοις οὐ παρήσι τὸ πρωτεῖον, ἀλλὰ φησιν, ἂν ἐκείνος ἢ δύσκολος, αὐτὸν εἶναι μελαγχολικόν· ἂν ἐκείνος δεισιδαίμων, αὐτὸν θεοφόρητον· ἔρξιν ἐκείνον, μαίνεσθαι δ' αὐτόν. «Ἀκαίρως» φησὶν «ἐγγέλως, ἐγὼ δ' ἐξέθνησκον ὑπὸ τοῦ γέλωτος». Ἀλλ' ἐν γε τοῖς χρηστοῖς τούαντιον. Αὐτὸς φησι ταχέως τρέχειν, ἵπτασθαι δ' ἐκείνον· αὐτὸς ἱππεύειν ἐπεικῶς, ἀλλὰ τί πρὸς τὸν ἱπποκένταυρον τούτον; εὐφυῆς εἰμι ποιητῆς καὶ στίχων οὐ φαυλότατον γράφω,

«βροντῶν δ' οὐκ ἐμὸν ἀλλὰ Διός».

Ἄρα γὰρ αὐτοῦ δοκεῖ καὶ τὴν προαίρεσιν ἀποφαίνειν καλὴν μιμούμενος καὶ τὴν δύναμιν ἀνέφικτον ἡττώμενος. Ἐν μὲν οὖν ταῖς ἐξομοιώσεσι τοιαῦτά τινές εἰσιν αἱ τοῦ κόλακος διαφοραὶ πρὸς τὸν φίλον.

33. Χαίρει οὐχ ἥττον τοῖς φίλοις ὁ χρηστός, ἢ τοῖς κολάζειν ὁ φαῦλος. Πάλιν οἱ γραφεῖς ἀνθηρὰ χρώματα καὶ βήμματα μιγνύουσιν, ἔστι δὲ καὶ τῶν ἱατρικῶν φαρμάκων ἕνα τὴν ὄψιν ἀνθηρὰ καὶ τὴν χροάν οὐκ ἀπὸ ἀνθρώπου ἔχοντα. Τί τοίνυν διαφέρει; ἢ δῆλον, ὅτι τῷ τέλει τῆς χρείας διακρινοῦμεν.

34. Αἱ τῶν φίλων χάριτες ἐπὶ καλῷ τινι καὶ ὠφελίμῳ τὸ εὐφραίνειν ὥσπερ ἐπικνηθὺν ἔχουσιν, ἔστι δ' ὅτε καὶ παιδιᾶ καὶ τραπέζης καὶ οἴνου καὶ νῆ Δία γέλωτι καὶ φλυαρίᾳ πρὸς ἀλλήλους οἶον ἡδύσμασιν ἐχρήσαντο τῶν καλῶν καὶ σπουδαίων.

35. Τοῦ κόλακος τοῦτ' ἔργον ἐστὶ καὶ τέλος, αἰετὶνα παιδιᾶν ἢ προῤῃξιν ἢ λόγον ἐφ' ἡδονῇ καὶ πρὸς ἡδονὴν ὀψοποιεῖν καὶ καρυκεύειν. Συνελόντι δ' εἰπεῖν ὁ μὲν (κόλαξ) ἐν' ἡδύς ἢ πάντα δεῖν οἶσται ποιεῖν· ὁ δὲ φίλος αἰετὶ ποιεῖν ἢ δεῖ πολλὰς μὲν ἡδύς πολλὰς δὲ ἀηδῆς ἐστίν, οὐ τοῦτο βουλόμενος, εἰ δὲ βέλτιον εἴη, μηδὲ τοῦτο φεύγων.

ΧΡΙΣΤ. ΣΑΜΑΡΤΣΙΑΝΣ.

(Ἀκολουθεῖ)

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ

Ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης*

Πρὸς διακόσμησιν δὲ μόνον τῶν μνημείων τούτων τῆς ἀρχιτεκτονικῆς οἱ Αἰγύπτιοι ἐξήσκειον τὴν τῆς γλυπτικῆς καὶ γραφικῆς τέχνην, μετεχειρίζοντο δὲ πρὸς τοῦτο τοὺς σκληροτάτους τῶν λίθων, τὸν πυροποικίλον, τὸν πυκνίτην, τὸν πορφυρίτην καὶ συνεχέστερον τὸν πυκνὸν πῶρον, οὐδέποτε δὲ τὸ μαρμαρον, οὐ ἑσπεροῦντο. Εἰς τὰ μικρὰ δὲ ἀγαλμάτια μετεχειρίζοντο τὸν ἀλάβαστρον, τὸν ῥήτιν καὶ αἰματίτην.

Εἰργάζοντο δὲ ταύτας τὰς σκληρὰς ὕλας μετὰ τῆς μεγαλειτέρας ἀκριβείας καὶ δεξιότητος δὲν ἡδυνήθισαν δὲ ν' ἀναδιδάσκει τὴν γλυπτικὴν αὐτῶν εἰς τὴν ἀξίαν καλλιτεχνίας, διότι ἐν γένει ἡ τεχνουργία παρ' αὐτοῖς δὲν ἦτο, ὡς ἡ τῶν Ἑλλήνων, ἀπόρροια τῆς

αἰσθησεως τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἐνδομύχου κρατεράς ἀνάγκης τοῦ παριστᾶν αὐτό, ἀλλὰ εἶχεν ἀπλῶς χαρακτηριστὰ ἀναμνηστικὸν καὶ σκοπὸν τὴν ἀπομνημόνευσιν τῶν ἐπισήμων συμβάντων ἐπὶ τὸ συμβολικώτερον καὶ τὴν διάκρισιν τῆς ἱστορικῆς θέσεως καὶ ἀξίας τῶν παρισταμένων προσώπων, οὐχὶ δὲ τὰς μορφὰς καὶ τοῦ ἥθους αὐτῶν. Ὡς ἐκ τούτου οὐδόλως ζωογονομένη ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τῆς ἀληθείας αἰσθηματος, οὐδ' ὑπὸ τῆς φαντασίας εἰς ὕψος ποιήσεως αἰετομένη, ἐθεώρει τὸν κοινὸν βίον ὑπὸ τὴν θετικώτεραν αὐτοῦ ἐποψίν καὶ ἐξεκόνιζε τὰς παραστάσεις αὐτοῦ ξηρῶς καὶ ἀκαλλωπίστως κατὰ ρυθμόν, ὃν ἡ θρησκεία καὶ ἡ χειρωνακτικὴ ἔξις καθιέρουν ὡς ἀπαράδρατον τύπον.

Ὅθεν οὐδαμῶς ἀναίσθητοι ὄντες πρὸς τὸ καλόν, ἀλλ' οὐδὲ τῆς φύσεως παρατηρηταί, ἐνέμενον οἱ Αἰγύπτιοι δι' ὅλων τῶν αἰώνων ἄνευ ἐπαισθητικῆς προσόδου ἐν τῇ ἀρχικῇ νηπιαζούσῃ αὐτῶν τέχνῃ καὶ ἐν τῷ σκληρῷ, ἀκάμπτῳ καὶ μονοτόνῳ αὐτῆς ρυθμῷ καὶ τῷ καθαρῶς ἀρχιτεκτονικῷ χαρακτῆρι τῶν προϊόντων τῆς γλυπτικῆς.

Ἡ γραφικὴ δὲ παρ' Αἰγυπτίοις, στερουμένη ἐντελῶς τῆς σκιᾶς τῆς ἀποχρώσεως καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν χρωμάτων καὶ μόνον γνωρίζουσα τὸ περιγράμμα μετὰ μονοχρόων ἐμβადῶν, ἦν συγγενεστέρα πρὸς τὴν ἐργασίαν τῶν ἀναγλύφων, ἅτινα ἦσαν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κεχρωματισμένα ἐντὸς τοῦ διαγράμματος αὐτῶν· ἀπαντῶσι δὲ γραφαὶ ἐκτὸς τῶν δημοσίων καὶ περιφανῶν οἰκοδομημάτων καὶ ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς τάφοις, ἐπὶ τοῦ κονιάματος ἢ ἐπὶ λίθου μετὰ γλυφῶν ἀναμειγμέναι καὶ ἐκεῖνας πολλακίς συμπληροῦσαι καὶ παρίστανται κατὰ τὸν αὐτὸν τῆς γλυπτικῆς ρυθμόν καὶ τρόπον.

Μετὰ τὴν τέχνην τῶν Αἰγυπτίων οἱ Ἀσσύριοι διέμορφωσαν ἰδίαν τέχνην, παραλαβόντες τὰς ἀρχὰς αὐτῆς ἐκ τῆς πρώτης, καὶ μετεσκεύασαν κατὰ τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους, τὰς θρησκευτικὰς ἀρχὰς καὶ τὴν πληθμονὴν ἢ ἐλλείψιν τῆς οἰκοδομικῆς ὕλης.

Ἐνεκα τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τῆς Ἀσσυρίας, Βαβυλωνίας καὶ Μεσοποταμίας, ἐν αἷς προϊώματα ἀνέθαλλεν ὁ ἀσσυριακὸς πολιτισμὸς, ἐπὶ δὲ καὶ ἐκ τῆς φυσικῆς καταστάσεως τοῦ ἐδάφους ἐσπεροῦντο οἰκοδομικῆς ὕλης, ἥτοι λίθων, οἵτινες δυσκόλως ἔπρεπε νὰ μετακομίζονται ἀπὸ ἀποστάσεως ἱκανῆς, καὶ ξύλων, ἐκτὸς τοῦ φοίνικος, τοῦ μόνου δένδρου τοῦ φυσικοῦ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ κάτω Εὐφράτου, κέδρους δὲ καὶ κυπαρίσσοις μετέφερον διὰ μεγάλης δαπάνης ἐκ τοῦ Λιβάνου.

Ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως λοιπὸν ἐτέρας οἰκοδομικῆς ὕλης φιλοδομοῦν καὶ τὰ μεγαλεῖτερα αὐτῶν κτίρια, διὰ πλίνθων, κατασκευαζομένων ἐκ τοῦ λεπτοῦ ἀργίλλου τῆς χώρας τῶν, τῶν μὲν ὠμῶν καὶ ξηρανομένων εἰς τὸν ἥλιον διὰ τὰς ἐσωτερικὰς χρήσεις τοῦ τοίχου τῶν δὲ ὀπτῶν διὰ τὰς ἐξωτερικὰς. Τὰς πλίνθους ταύτας ἤλειπον διὰ παχέος καὶ στιλπνοῦ μεταλλικοῦ ἐπιχρῆματος καὶ συνήθουν ταύτας ἐν τῇ πλινθοτοιχίᾳ διὰ γύψου ἢ δι' ἀσφάλτου συγκολλῶντες, καὶ παρατιθέντες πρὸς ἀσφαλδέστερον σύνδεσμον καὶ στρώματα καλὰ μὲν, μέχρι σήμερον διατηρουμένων.

Ἡ πρὸς βορρᾶν ὁμῶς τῆς Βαβυλωνίας κειμένη Ἀσσυρία δὲν ἐσπερεῖτο λίθων, ἀλλ' οὐδὰ ὀρεινὴ κατὰ

*) Ἱδε ἀριθ. 26, σελ. 505—507.